

Μη αποκάλυψη στοιχείων της υιοθεσίας ανηλίκου σε πιστοποιητικά δημοτολογίου και οικογενειακής κατάστασης

Ιστορικό της υπόθεσης

Θετοί γονείς ανήλικου κοριτσιού, αιτήθηκαν από τον Δήμο Αθηναίων την έκδοση πιστοποιητικού οικογενειακής κατάστασης, καθώς και πιστοποιητικού εγγραφής του παιδιού στο δημοτολόγιο, έλαβαν δε τα προαναφερόμενα πιστοποιητικά, με εγγραφές που καθιστούν εμφανή στους τρίτους την τέλεση της υιοθεσίας.

Νομικό πλαίσιο

Το άρθρο 1559 παρ.1 εδ.α' ΑΚ ορίζει : *«Μυστικότητα της υιοθεσίας. Η υιοθεσία ανηλίκων τηρείται μυστική».*

Η μυστικότητα της υιοθεσίας ισχύει ακόμη και έναντι των φυσικών γονέων, στις περιπτώσεις δικαστικής αναπλήρωσης της συναίνεσής τους για την τέλεση της υιοθεσίας (άρ.1552 ΑΚ), και στην περίπτωση που ο ανήλικος προστατεύεται από κοινωνική υπηρεσία (άρ.1550 παρ.2 και 1559 ΑΚ).

Επιπλέον, παρά τη γενική παραδοχή της σύγχρονης ψυχολογίας ότι το υιοθετημένο παιδί πρέπει να λαμβάνει τη σχετική πληροφόρηση όσο το δυνατό νωρίτερα,¹ ο Νόμος δέχεται κάμψη του κανόνα της μυστικότητας της υιοθεσίας υπέρ των υιοθετημένων διασφαλίζοντας το δικαίωμα πληροφόρησής τους, μόνο μετά την ενηλικίωσή τους : *«Το θετό τέκνο έχει μετά την ενηλικίωσή του, το δικαίωμα να πληροφορείται πλήρως από τους θετούς γονείς και από κάθε αρμόδια αρχή τα στοιχεία των φυσικών γονέων του»* (άρ. 1559 παρ.2 ΑΚ).

Όσον αφορά τους τρίτους, κάμψη του κανόνα τήρησης της μυστικότητας της υιοθεσίας δεν υφίσταται, παρά μόνο όταν, σύμφωνα με την πιο πάνω διάταξη νόμου, ο ήδη ενηλικιωθείς ανήλικος αναζητά τα στοιχεία των φυσικών γονέων του από την αρμόδια αρχή. Αντίθετα, θεσπίζεται η *υποχρέωση τήρησης της εχεμύθειας ως υπηρεσιακό καθήκον όλων των υπαλλήλων*, που έλαβαν με οποιονδήποτε τρόπο γνώση της τέλεσής της κατά την άσκηση των καθηκόντων τους.

¹ Ε.Κουνουγέρη-Μανωλεδάκη, *Οικογενειακό Δίκαιο II*, εκδ.Σάκκουλα, γ' έκδ., σ.388.

Αυτό προκύπτει από την πρόβλεψη του άρθρου 9 ν. 2447/96 : «Σε όλη τη διαδικασία τέλεσης υιοθεσίας ανηλίκου και ύστερα από αυτήν, απαγορεύεται η δημοσίευση ή η διερεύνηση στοιχείων ή γεγονότων ικανών να αποκαλύψουν την υιοθεσία και τα ατομικά χαρακτηριστικά της. Η τήρηση της εχεμύθειας ως προς τα πρόσωπα των θετών γονέων, του θετού τέκνου και των φυσικών γονέων του αποτελεί υπηρεσιακό καθήκον των δικαστών, των κοινωνικών υπηρεσιών ή οργανώσεων, καθώς και των όποιων άλλων υπαλλήλων αναμίχθηκαν στην υιοθεσία ή έλαβαν οποσδήποτε γνώση της τέλεσής της με την ευκαιρία της άσκησης των καθηκόντων τους. Η δεύτερη παράγραφος του άρθρου 1559 του Αστικού Κώδικα δεν θίγεται ».

Εξάλλου, σύμφωνα με το άρθρο 8 του ίδιου νόμου, το οποίο ρυθμίζει λεπτομέρειες σχετικά με το απόρρητο βιβλίο, που τηρείται σε κάθε Πρωτοδικείο : «Με βάση απόρρητο απόσπασμα, που εξάγεται από το βιβλίο, συντάσσεται η ληξιαρχική πράξη της υιοθεσίας. Όσον αφορά τη χορήγηση αποσπασμάτων από την τελευταία αυτή πράξη τηρούνται οι διατάξεις της τρίτης παραγράφου του άρθρου 30 του κωδ.νόμου 5097 «περί ληξιαρχικών πράξεων», όπως αυτή προστέθηκε από το άρθρο 20 του ν.δ. 610/1970, που διατηρείται σε ισχύ»(παρ.1 εδ.β' και γ') και «Όπου στην ισχύουσα νομοθεσία προβλέπεται η έκδοση αντιγράφου ληξιαρχικής πράξης γέννησης, εκδίδεται, όταν πρόκειται για υιοθεσία, οποτεδήποτε και αν αυτή τελέσθηκε, απόσπασμα ληξιαρχικής πράξης γέννησης, που έχει, σε κάθε περίπτωση, θέση πλήρους αντιγράφου.» (παρ.2 εδ.α').

Το δε άρθρο 20 ν.610/1970, που παραμένει σε ισχύ, προβλέπει «Προς εξασφάλισιν του απορρήτου της υιοθεσίας ο ληξιαρχος του τόπου, εις τα ληξιαρχικά βιβλία του οποίου εγένετο η κατ'αίτησιν των υιοθετησάντων γονέων εγγραφή του υιοθετηθέντος, χορηγεί απόσπασμα ληξιαρχικής πράξεως γεννήσεως άνευ μνείας της ιδιότητος αυτών ως θετών γονέων ή ετέρας περί ταύτης ενδείξεως, ως και πάσης αναφοράς εις την πράξιν της υιοθεσίας ή τας συνθήκας γεννήσεως του τέκνου ή εις το ονοματεπώνυμον του ή των φυσικών γονέων του τέκνου ή εις την μετεγγραφήν αυτού εις τα βιβλία του τελευταίου τούτου ληξιαρχείου» (β' εδ.)

Το απόσπασμα αυτό, δηλαδή, περιλαμβάνει μόνο την ημερομηνία γεννήσεως, το φύλλο, το κύριο όνομα του τέκνου και το ονοματεπώνυμο των θετών γονιών , η δε τήρηση της διάταξης αυτής, όπως συνάγεται από τη γραμματική της διατύπωση, είναι υποχρεωτική για τον ληξίαρχο.²

---

² 1/1993 Γνμδ ΕισΠρ Δραμ, Αρμ/1993, σ.875.

Κατόπιν των ανωτέρω, είναι προφανές ότι επιδίωξη του νομοθέτη είναι η εξάλειψη από τα δημόσια βιβλία -όπως τα ληξιαρχικά- κάθε στοιχείου, που μπορεί να αποτελεί ένδειξη για την τέλεση της υιοθεσίας,³ διότι η αρχή της μυστικότητας της υιοθεσίας, όπως και αυτή της αποκοπής του θετού τέκνου από τη φυσική οικογένεια και της πλήρους ένταξής του στη θετή (άρ.1561 ΑΚ), επεκτείνονται αναγκαία και σε θέματα που αφορούν την αστική κατάσταση του υιοθετημένου, στην οποία ανήκουν και τα στοιχεία που αναγράφονται στα πιστοποιητικά, που χορήγησε ο Δήμος για την εγγραφή του ανήλικου τέκνου στο σχολείο.

Είναι αληθές ότι, σύμφωνα με το άρθρο 2 ΠΔ 497/1991 'Κωδικοποίηση νομοθεσίας περί Δημοτολογίου', στο δημοτολόγιο πρέπει να αναγράφονται ως στοιχεία, μεταξύ άλλων, *'ο τρόπος και η χρονολογία κτήσεως της Ελληνικής ιθαγένειας και της ιδιότητας του δημότη'*, αφού άλλωστε *'η Ελληνική ιθαγένεια προκύπτει από το δημοτολόγιο'* (άρ.9 παρ.2 ΠΔ 497/1991).

Όμως η υποχρέωση ακριβούς τήρησης και ενημέρωσης του δημοτολογίου με όλες τις μεταβολές, που επέρχονται, η οποία βαρύνει τον Δήμαρχο (ή Πρόεδρο Κοινότητας) και τον Προϊστάμενο του Δημοτολογίου, σύμφωνα με την πρόβλεψη του άρθρου 6 παρ.1 ΠΔ 497/1991, και πρέπει να γίνεται *υπηρεσιακά*⁴, δεν αναιρεί την εκ του νόμου απαγόρευση δημοσιοποίησης έναντι τρίτων, των στοιχείων ή γεγονότων εκείνων που είναι ικανά να αποκαλύψουν την υιοθεσία ή τα ατομικά χαρακτηριστικά της (άρ.9 ν.2447/96).

Διότι, με την έκδοση του πιστοποιητικού οικογενειακής κατάστασης και δημοτολογίου (εγγραφής σε οικογενειακή μερίδα) επέρχεται η δημοσιοποίηση των σε αυτά αναγραφόμενων στοιχείων των ενδιαφερόμενων πολιτών στους τρίτους, με τους οποίους συναλλάσσονται κατά τη ρύθμιση των έννομων σχέσεών τους.

Επομένως, σύμφωνα με τις προαναφερόμενες ρυθμίσεις του νόμου, επιβάλλεται διάκριση ανάμεσα στα στοιχεία εγγραφών και μεταβολών του δημοτολογίου και σε αυτά τα οποία περιλαμβάνονται στα πιστοποιητικά, που εκδίδονται βάσει των εγγραφών και μεταβολών των τηρούμενων δημοτολογίων, ώστε όσα στοιχεία των δημοτολογίων απαγορεύεται να δημοσιοποιηθούν σε τρίτους (όπως αυτά που υποδηλώνουν ή αποκαλύπτουν τη σχέση υιοθεσίας) να παραλείπονται από τα εκδιδόμενα πιστοποιητικά.

³ άρθρο Δ.Μητσόπουλου, Αρμ/1973 σ.646.

⁴ απόφαση 143/2001 Αρχής Προστασίας Δεδομένων Προσωπικού Χαρακτήρα, βλ.σχ. Ετήσια Έκθεση 2001, www.dpa.gr/reports.htm

Τέλος, πρέπει να επισημανθεί ότι η οικογενειακή σχέση της υιοθεσίας αποτελεί ευαίσθητο δεδομένο προσωπικού χαρακτήρα, κατά το άρθρο 2β του ν.2472/1997, και επιπρόσθετα ανήκει στη σφαίρα του ιδιωτικού απόρρητου, που προστατεύεται από το άρ.9 του Συντάγματος, αλλά και αποτελεί προστατευτέα εκδήλωση της προσωπικότητας των ενδιαφερομένων.⁵

Έτσι, προστατεύεται από τις γενικές αρχές που διέπουν την επεξεργασία δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα, σύμφωνα με το νόμο. Συγκεκριμένα, όσον αφορά την υπό κρίση περίπτωση, η επεξεργασία πρέπει να συνδέεται με ορισμένο νόμιμο σκοπό, με τον οποίο πρέπει επιπλέον να βρίσκεται σε σχέση αναλογίας.

Η αρμόδια για την εποπτεία των ρυθμίσεων που 'αφορούν την προστασία του ατόμου από την επεξεργασία δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα' (άρ.15 ν.2472/1997) Αρχή Προστασίας Δεδομένων Προσωπικού Χαρακτήρα έχει ήδη γνωμοδοτήσει σχετικά ότι : στα πιστοποιητικά οικογενειακής κατάστασης και ελληνικής ιθαγένειας των δήμων δεν επιτρέπεται να αναφέρεται ούτε εμμέσως το γεγονός της υιοθεσίας ανηλίκου (με αναφορά της σχετικής διάταξης σαν τρόπου κτήσης της ελληνικής ιθαγένειας).⁶

Η εξέλιξη της Υπόθεσης

Στα ταυτάριθμα και ταυτόχρονα υπ'αρ.πρωτ.*** Πιστοποιητικά Οικογενειακής Κατάστασης και Εγγραφής στο Δημοτολόγιο της Δημάρχου Αθηναίων, που τέθηκαν υπόψη του Συνηγόρου του Πολίτη, υπήρχε η αναγραφή στο μεν πιστοποιητικό οικογενειακής κατάστασης υπό τον τίτλο 'ιθαγένεια' «άρ.3 Ν.3284/04 ***», στο δε πιστοποιητικό δημοτολογίου υπό τον τίτλο 'ιθαγένεια/κτήση ιθαγ.' «ελληνική/άρθ.3 Ν.3284/04 ***» και υπό τον τίτλο 'δημοτικότητα' «άρθ.18 παρ.6 ΠΔ 410/95».

Η αναφορά στο άρ.3 Ν.3284/04 παραπέμπει στο γεγονός της υιοθεσίας, αφού το άρθρο αυτό ρυθμίζει την κτήση ελληνικής ιθαγένειας αλλοδαπού τέκνου λόγω υιοθεσίας από Έλληνα πολίτη. Η δε αναγραφή 'άρθ.18 παρ.6 ΠΔ 410/95' αφορά την κτήση δημοτικότητας από τέκνο υιοθετημένο.

Δεδομένου ότι οι εγγραφές αυτές δεν ήταν σύννομες, αφού έγιναν κατά παράβαση της υφιστάμενης νομοθεσίας περί υιοθεσίας και των διατάξεων για την

⁵ Ε.Κουνουγέρη-Μανωλεδάκη, ό.π.π., σ.389, σημ.29, με παραπομπές σε Κουτσουράδη και Φουντεδάκη.

⁶ Απόφαση 143/2001, ό.π.π.

προστασία των δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα, ο Συνήγορος του Πολίτη ζήτησε από τον Δήμο Αθηναίων να προβεί στη διόρθωση του υπ'αρ.πρωτ.*** Πιστοποιητικού Οικογενειακής Κατάστασης καθώς και του ταυτόριθμου και ταυτόχρονου Πιστοποιητικού Εγγραφής στο Δημοτολόγιο της Δημάρχου Αθηναίων και την απάλειψη κάθε εγγραφής, η οποία είναι ικανή να αποκαλύψει την υιοθεσία και τα ατομικά χαρακτηριστικά της.

Ο Δήμος Αθηναίων προέβη στην απάλειψη της εγγραφής 'άρθ.3 Ν.3284/04 (***)' από τα δύο πιστοποιητικά, όμως στο μεν πιστοποιητικό οικογενειακής κατάστασης ανέγραψε τον όρο 'ελληνική' για την ιθαγένεια του υιοθετημένου τέκνου, σε αντίθεση με την εγγραφή 'από γέννηση', που αφορούσε τους γονείς και τα ενήλικα τέκνα της οικογένειας, στο δε πιστοποιητικό δημοτολογίου διατήρησε την εγγραφή 'άρθ.18 παρ.6 ΠΔ 410/95' με τον ισχυρισμό ότι η υπ'αρ.143/2001 απόφαση της Αρχής Προστασίας Δεδομένων Προσωπικού Χαρακτήρα, την οποία επικαλέστηκε ο Συνήγορος στο έγγραφό του 'δεν αναφέρεται στη δημοτικότητα των εγγεγραμμένων στα Δημοτολόγια.'

Ο Συνήγορος του Πολίτη επισήμανε ότι η διαφοροποιημένη σε σχέση με τα λοιπά μέλη της οικογένειας εγγραφή για το θετό τέκνο υπό τον όρο 'ιθαγένεια' εισάγει ανεπίτρεπτη διάκριση, η οποία δεν υπαγορεύεται από το νόμο ούτε εξυπηρετεί τον σκοπό του πιστοποιητικού οικογενειακής κατάστασης, προσβάλλει την συνταγματικά κατοχυρωμένη αρχή της ισότητας και καθιστά προφανές σε κάθε τρίτο πως το ανήλικο τέκνο δεν έχει αποκτήσει την ελληνική ιθαγένεια από τη γέννησή του. Για το λόγο αυτό, ζητήθηκε η περαιτέρω διόρθωση του εν λόγω πιστοποιητικού.

Όσον δε αφορά τον ισχυρισμό για την εγγραφή της διάταξης περί υιοθεσίας στο πιστοποιητικό δημοτολογίου, η Αρχή διευκρίνισε ότι : το συμπτωματικό γεγονός της αναφοράς της Αρχής Προστασίας Δεδομένων στα πιστοποιητικά οικογενειακής κατάστασης και ελληνικής ιθαγένειας, όπου σύμφωνα με την υπ'αρ.143/2001 απόφασή της 'δεν επιτρέπεται να αναφέρεται ούτε εμμέσως το γεγονός της υιοθεσίας ανηλίκου (με αναφορά της σχετικής διάταξης σαν τρόπου κτήσης της ελληνικής ιθαγένειας)'⁷, οφείλεται στο ότι αιτιάσεις σχετικές με τα εκεί αναφερόμενα πιστοποιητικά, και ειδικότερα με την αναγραφή του τρόπου κτήσης της ιθαγένειας σε αυτά, αποτέλεσαν την αφορμή για την έκδοση της εν λόγω

---

⁷ Ετήσια Έκθεση Αρχής Προστασίας Δεδομένων Προσωπικού Χαρακτήρα 2001, ό.π.π.

απόφασης. Σε καμία όμως περίπτωση η περιπτωσιολογική αυτή αναφορά δεν απαλλάσσει υπάλληλο από την υποχρέωση τήρησης εχεμύθειας, που ως υπηρεσιακό του καθήκον αφορά *κάθε είδους* δημοσίευση στοιχείων και γεγονότων ικανών να αποκαλύψουν την υιοθεσία, διότι ο νόμος ουδεμία διάκριση κάνει σχετικά, αφού η απαγόρευση της δημοσιοποίησης είναι **απόλυτη**.

Επιπλέον, η -απόλυτη- απαγόρευση δημοσίευσης των στοιχείων που είναι ικανά να αποκαλύψουν την υιοθεσία (στα οποία συγκαταλέγονται η αναφορά του τρόπου κτήσης ιθαγένειας, δημοτικότητας κ.α.) οφείλεται στην διάταξη του νόμου, και όχι στην έκδοση σχετικής απόφασης της Αρχής Προστασίας Δεδομένων Προσωπικού Χαρακτήρα, η οποία απλώς διαπιστώνει παράβαση υφιστάμενου νομικού πλαισίου από τους τηρούντες αρχείο προσωπικών δεδομένων. Το νομικό πλαίσιο που παραβιάστηκε εν προκειμένω είναι η σχετική με την υιοθεσία και τα ευαίσθητα προσωπικά δεδομένα νομοθεσία, όπως μνημονεύεται στην αιτιολογία της πιο πάνω απόφασης της ΑΠΔΠΧ. Η δε αναφορά του Συνηγόρου του Πολίτη στην προαναφερόμενη απόφαση της Αρχής αυτής δεν αποτέλεσε τη βάση της επιχειρηματολογίας του Συνηγόρου, αλλά μία επιπλέον επισήμανση προς την Υπηρεσία του Δήμου, για υποχρέωσή της συμμόρφωσης προς την εν λόγω απόφαση, που της είχε ήδη κοινοποιηθεί.

Στη συνέχεια, ο Δήμος Αθηναίων διαβίβασε τα έγγραφα της Αρχής στο ΥΠΕΣΔΔΑ, Γενική Δ/ση Διοικ.Υποστήριξης, διατυπώνοντας ερώτημα για τις ενέργειες στις οποίες όφειλε να προβεί, κατόπιν δε της γνωμοδοτήσεως της τελευταίας, προέβη στην απόλειψη κάθε εγγραφής που μπορούσε να καταστήσει εμφανή την τέλεση της υιοθεσίας στους τρίτους, όπως είχε ζητήσει ο Συνήγορος του Πολίτη.